

Romantik i Grundtvigs Nordens Mytologi 1808

Autor(en): **Jensen, Niels Lyhne**

Objektyp: **Article**

Zeitschrift: **Beiträge zur nordischen Philologie**

Band (Jahr): **19 (1991)**

PDF erstellt am: **20.06.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-858304>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

case of Adam Oehlenschläger's poetic development, it does not necessarily follow, as Paul contends, that Oehlenschläger's early writings must be viewed as «dichterische Kommentare zu Steffens' naturphilosophische Aesthetik»¹⁶ or that Steffens served as chief theoretician of early Scandinavian romanticism. We have a way to go before we can draw these conclusions.

In contrast to Paul, Helge Hultberg's study of the young Steffens is narrower in scope and avoids discussion of the Steffens-Oehlenschläger relationship or of Steffens' influence on Scandinavian literature in general. He does, however, question the long-standing presumption of Steffens' close philosophic affinity to German idealism and provides the groundwork for further investigation.

What we do not yet possess is a detailed account of Steffens' works, in particular the *Beyträge zur innren Naturgeschichte der Erde* and the important *Indledning til filosofiske Forelæsninger*, which is, of course, an essential prerequisite to comparing his thought to Fichte and Schelling. Another thing we do not yet possess, as noted above, is consensus concerning the leading characteristics of Scandinavian Romanticism. Until we have at least the former and some indication of the latter, the role of Fichte's «spekulativer Anspruch» in Scandinavian literature will remain strictly a matter of speculation.

¹⁶ PAUL (1973 b: 205).

NIELS LYHNE JENSEN, AARHUS

Romantik i Grundtvigs *Nordens Mytologi* 1808

Den unge N. F. S. Grundtvigs *Nordens Mytologi* 1808 er blandt de centrale tekster fra romantikkens gennembrud i Danmark. Den omstændighed, at Grundtvig her i sit første større værk fører sig frem inden for et lærdomsfelt, studiet af den nordiske oldtid, som fra midten af 1700-tallet havde tiltrukket sig videnskabsmænds, digteres og sågar billedkunstneres opmærksomhed både i Norden og i Europa, gør hans bog til et så meget mere markant vidnesbyrd om det paradigmeskift, som romantikken betyder.

Grundtvigs kærlighed til den nordiske oldtid går efter hans eget udsagn tilbage til hans tidlige år. Som pebling og student, samt i tiden umiddelbart efter sin attestats, læste han ivrigt i værker som Schönings og Suhms fremstillinger af Norges og Danmarks oldhistorie, ligesom han forsøger sig i den skønlitterære genre, man kalder den nordiske fortælling. Men hans forskerinteresse og digten er helt i den rationalistiske oldgranskings og sentimentalismens ånd. Et vigtigt

skridt i sin tilegnelse af kendskab til den oldnordiske litteratur gør Grundtvig, da han under sin ven P. N. Skovgaards vejledning sætter sig ind i det oldislandske sprog og gennem flittige studier og oversættelser af tekster på imponerende kort tid erhverver sig en ikke ubetydelig filologisk indsigt og lægger sig efter en norrønsk præget poetisk stil.

En afgørende vending i Grundtvigs tilgang til den nordiske heroiske alder og særlig dens mytologi indtræder med Grundtvigs lidenskabelige forelskelse i Constance de Steensen Leth på godset Egeløkke på Langeland, hvor han fra foråret 1805 var huslærer for hendes søn. Grundtvigs ulykkelige tilbedelse af herregårdsfruen er den danske romantiks næstberømteste kærlighedshistorie. Den får ham dog ikke til at skyde sig på Werthers grav eller stille en stige op til fru Constances sovekammervindue som en anden Julien Sorel. Dette følelsesgennembrud åbner Grundtvigs sind for den romantik, som hans fætter Henrik Steffens allerede i København havde forsøgt at interessere ham for. Han læser romantisk filosofi (Fichte og Schelling) og poesi (Goethe, Schiller og Shakespeare), og som antidot mod den sanselige lidenskab, han med sin i præstegården indprentede strenge kønsmoral måtte opfatte som synd, griber han til fordybelse i den nordiske oldtid med nye øjne. Dette er ikke en litteraturhistorisk hypotese eller et fremanalyseret forhold. Grundtvig har selv beskrevet det. I en dagbogsoptegnelse af 30. december 1806 hedder det:

Nu kom Jeg hid, hvor mit ny Liv begyndte, hvor mit Øje aabnedes for Kærlighedens Helligdomme, hvorved det skærpedes til at beskue Poesiens Underværker og Oldtiden, disses Urtype i Tiden. Men længe trællede Jeg i Templets Forgaarde, uden engang at turde med Øjet søge de skinne[n]de Keruber, thi selv Tanken om dem fremstillede Mig kun den himmelske Skønhed, Jeg var fordømt til aldrig at nyde. – Jeg havde Sands for Poesien; men de ulykkelige Baand, der fængslede Mig til Virkelighedens poetiske Genstand, tillode Mig ikke, i en højere Tilværelse at nyde, hvad Jeg dog stedse her maatte savne. – Ølenslæger skrev Vaulundurs Saga, og den gjorde et dybt Indtryk paa Mig; men den samme Modløshed, den samme fulde Sluttelse til een Genstand hindrede Mig endnu fra at antage indvortes en aktiv Form, og den bestandige Veksel af øjebliklig Beruselse og Maaneders Fortvivlelse gjorde Mig ganske uskikket til at gaa ene i Ideernes Verden.

Efterhaanden kom Jeg saavidt, at Jeg turde være Mig den Sandhed bevidst: Virkeligheden har ingen Glæde for Mig. – Jeg læste Fichtes skønne Bog om Menneskets Bestemmelse, Schillers de herlige Dramer, og dybe Spekulationer. Jeg forlod Livet med Schelling i hans Bruno. – Nu stod Jeg paa en Punkt, hvor kun eet Stød behøvedes til at drive Mig frem til Nordens Oldtid, lade Mig omfatte den med samme Kærlighed, som Jeg stedse følte for den, og med et lysere Blik.

[. . .]

Fra nu af lever Jeg i Oldtiden, og Virkeligheden vil ej mere kunne gøre Mig til sin Slave, med mindre Jeg med Erkendelse af Uformuenhed til at blive i et Land, hvorhen Jeg har vovet Mig uden Vished om at naa Borgerret, maa vende tilbage – Og da Ve Mig!!!¹

¹ GRUNDTVIG (1904a: 112–3).

Grundtvig har sagt det kortere i digtet «Strandbakken ved Egeløkke» fra 1810-11, hvor han foretager et tilbageblik på sin elskovskvide og sit sublimeringsprojekt i dramatisk-præsentisk form:

Ak, men jeg stædes i Vaande,
 Naar ei den susende Vind
 Køler den kaaglene Aande,
 Før den omvifter min Kind.
 Da er der Fare paa Færde,
 Men jeg vil Barmen omgærde
 Dybt udi Norden med Iis,
 Kæk vil jeg røre min Tunge
 Og mellem Fjelde udsiunge
 Asers og Kæmpernes Priis.²

Grundtvig skrev sin bog om Nordens gudeverden i en tidsalder, hvor interessen for mytologi indtog en central plads i åndslivet. Man havde afskrevet Rationalismens euhemeristiske forklaring af myternes figurer som mennesker, høvdinger eller konger, der gennem et folks taknemmelige ærefrygt, eller ved et præsteskabs bedrag, havde fået guddommelig status, og forkastet den forestilling, at guder var slet og ret personifikationer af naturfænomener. Fra Herders tanke, at den hele skabning blot er et symbol eller en hieroglyph for Gud, og hans indsigt, at alle religioner har den samme religiøse kerne – med Schillers ord i slutningslinien til forordet til *Die Braut von Messina*: «Unter der Hülle aller Religionen liegt die Religion selbst»³ (Grundtvig bruger linien som epigraf til en af sine tidligste afhandlinger) – udgår der en umådelig inspiration til den nærmest efterfølgende tids digtning og myteforskning. Det gælder for eks. Schillers «Die Götter Griechenlands», som Oehlenschläger og Grundtvig skattede højt. Fremhæves kan også Hölderlins ekstatiske begejstring for Hellas' guder, der danner en parallel til Grundtvigs asarus. Man sammenligne Hölderlins «Der Archipelagus» og Grundtvigs digt «Gunderslev Skov»:

Sieht mein Auge sie nie? ach! findet über den tausend
 Pfaden der grünenden Erd', ihr göttergleichen Gestalten!
 Euch das Suchende nie, und vernahm ich darum die Sprache,
 Darum die Sage von euch, daß immertrauernd die Seele
 Vor der Zeit mir hinab zu euern Schatten entfliehe?
 Aber näher zu euch, wo eure Haine noch wachsen,
 Wo sein einsames Haupt in Wolken der heilige Berg hüllt,
 Zum Parnassos will ich, und wenn im Dunkel der Eiche
 Schimmernd, mir Irrenden dort Kastalias Quelle begegnet,
 Will ich, mit Thränen gemischt, aus blüthenumdufteter Schaale
 Dort, auf keimendes Grün das Wasser gießen, damit doch,
 O ihr Schlafenden all! ein Todtenopfer euch werde.

² GRUNDTVIG (1961 b: 82-3).

³ SCHILLER (1980: X, 15).

Dort im schweigenden Thal, an Tempes hängenden Felsen,
Will ich wohnen, mit euch, dort oft, ihr herrlichen Nahmen!⁴

Med faldende Taare
Jeg stirrer saa saare.
Hvad løfter sig hist!
O! er det ei Alterets mossede Stene,
Som Egenes Grene
Saa tætte omhvælver?
Det er. O! jeg skælver,
Jeg dirrer af Lyst,
Og hellige Andagt opfylder mit Bryst.
Jeg iler, jeg iler med vingede Fjed,
For Asernes Alter at kaste mig ned,
Og prise de hensovne Guder.⁵

Hos begge digtere: den samme andagtsfulde pietet, den samme exalterede tilbeldelse af de henfarne.

En vigtig tanke hos Herder er forestillingen om, at digtning, mytologi og sprog glider over i hinanden. Den genfindes hos Friedrich Schlegel i hans «Rede über die Mythologie» og som en ledende tanke i den Grundtvig bekendte *Götterlehre oder mythologische Dichtungen der Alten* (1791) af K. Ph. Moritz. Også hos Grundtvig, som vi skal se, kommer denne tanke til udtryk.

Nordens Mytologi påbegyndtes i foråret 1808 på Langeland og afsluttedes på Valkendorfs kollegium i København for at udkomme 5. december. Grundtvigs «Udsigt over Eddalæren», som er bogens undertitel, er tænkt som en lærebog den dannede almenhed. Den betjener han i fire kapitler: en indledning om kilderne, en første afdeling om gudernes antal og navne med videre, en anden med den egentlige «Asalære», om guders og jætters ophav, liv, kamp og undergang, og en tredje afdeling, «Fabellæren», der indbefatter stort set, hvad Grundtvig ikke har fundet anvendelse for i sin rekonstruktion af «Asalæren». Berømt er indledningens skelsættende fremhævelse af den poetiske *Edda* som den primære kilde og dens nedvurdering af Snorris prosaiske *Edda*, der indtil da havde dannet hovedgrundlaget for al beskæftigelse med den nordiske mytologi. For en opfattelse af bogen som et romantisk digterværk bliver imidlertid anden afdeling hovedsagen.

Det er her Grundtvig forsøger at give et helhedssyn på den nordiske mytologi og at fremstille den som et gyldigt udtryk for menneskets universelle oplevelse af det Evige. Hans arbejde med at skabe en syntese tager på ægte romantisk vis sit udgangspunkt i en vision, hvis åbenbaring han møjsommeligt må genskabe. Han kommer foruden andre steder ind på det i sit dedikationsdigt til poeten Justitsråd Chr. Pram:

⁴ HÖLDERLIN (1923: IV, 97).

⁵ GRUNDTVIG (1961a: 81).

NAAR Solen er sjunken fra hvælvede Bue
 Med ildige, straalende, blændende Glands;
 Naar Skinnet afløser den mægtige Lue;
 Da aabnes for henfarne Tider min Sands.
 Naar Drauger omride de jævne Høie,
 Da aabnes, da skuer, da funkler mit Øie,
 Jeg vandrer blandt Guder, blandt Helte i Nord.

Jeg skuer, jeg grubler, jeg stræber at tyde
 De Syner jeg ser ved det natlige Skin,
 At tolke de underlig gribende Lyde,
 Der tone saa høit i den susende Vind.
 I Nutiden bundne, med Øiet paa Jorden,
 De Høilærde fandt, at hver Tone fra Norden
 Var raa og barbarisk og sværmerisk vild.⁶

Grundtvigs projekt i «Asalæren» er da ud fra *Völuspás* beretning og med støtte i de gudekvad, der passer ind i konstruktionen, at skabe et drama om verdens og gudernes tilblivelse, menneskets skabelse og de konflikter i gudernes liv, som fører til undergangen i Ragnarøk med den påfølgende opstigning af en ny himmel og en ny jord, hvor guderne mødes påny. I Grundtvigs fremstilling indgår et gudesystem. Øverst i pantheon er en højgud, Alfader/Odin, der med sine døtre, Nornerne, styrer verdensforløbet. Under dem de to gudeslægter, Aser og Vaner, repræsenterende henholdsvis kraft og mildhed. De har deres modstandere i Jætterne, der står for stoffet, materien, i denne spiritualistiske verden det onde. Verdensdramaet sættes i gang mod undergangen, da Aser og Vaner slutter pagt med jætterne og navnlig går i lag med deres døtre. Hertil kommer tricksterguden Lokis onde råd. Det særlige ved Grundtvigs mytologiske rekonstruktion er, at alt det skæbnesvangre sker på Nornernes vink, for at det kan fuldkommes, som skal fuldkommes. I sin minutiøse analyse af *Nordens Mytologi* bemærker Flemming Lundgren Nielsen træffende, at Grundtvig har skabt en hedensk teodicé.⁷

Man kan ikke sige, at det fuldt ud er lykkedes Grundtvig at samle de splittede stykker til et hele, som han siger i digtet til Pram. Der er vel mange inkonsekvenser og dunkle punkter, men det er en svaghed Grundtvig har til fælles med andre systembyggere og mytesmede. Uheldigst synes det mig, at han i slutningen af sit tilbageblik på Asadramaet i *Völuspá* – forledt af kristelig fromhed – ligesom lukker luften ud af hele sin konstruktion:

[. . .] Ragnaroke måtte kommet, dersom ei en renere Søn af Alfader end Odin var steget ned til den længselsfulde Jord, havde nedstyrtet Aserne fra deres uretmæssige Trone, frataget Jetterne den giftige Braad, oppustet den døende Guddomsgnist til en hellig brændende Lue, og saaledes forsoner Jorden med Himmelen.⁸

⁶ GRUNDTVIG (1904b: 244).

⁷ LUNDGREEN-NIELSEN (1980: 269).

⁸ GRUNDTVIG (1904b: 338).

Læseren sidder tilbage med en fornemmelse som en tilskuer, der får den bebudede forestilling aflyst, umiddelbart før tæppet skal gå op. Grundtvig forbrøder sig mod sin erklærede gode hensigt at ville skildre hedenskabet på dets egne præmisser.

I det nævnte tilbageblik lader Grundtvig for *Vo'luspás* digter et syn opgå, hvor han opnår et abstrakt-spekulativt begreb om de kosmiske processer, som Asadramat symboliserer:

Den gamle, aandrige Digter grublede over Verdens og Tidens Ophav.

Som hvert Menneske, i hvem Guddomsgnisten frit kan udvikle sig, hævdede Han sig lettelig til det Evige, til den underlige, forborgne Kilde, hvorfra Alt maatte udstømme. Han skuede trindt med sit dybe Blik, for at finde Billedet af det harmonisk Herlige, hvortil Han havde opsvinget sig; men *Strid* var hvad Han fandt. Naar Storme bøiede Granen paa Fjeldetind, og naar skummende Bølger væltede sig mod Klipperod, da *saa* Han Striden; naar Bjørnebrummen og Ulvetuden blandede sig med Stormehvin og Bølgebrusen, da *hørte* Han den. I uafbrudt Kamp mod Jord, mod Dyr og mod hinanden, saa Han Menneskene staa, seire og segne. Løftede det udmattede Øie sig mod Himlen, da saa Han Lyset stride med Mørket og med sig selv, og stirrede Han i Menneskets, i sit eget Indre, da syntes ham den hele udvortes Kamp kun som et svagt Symbol paa den der sammenkrympede hans Væsen.

Hans Aand truede med at bortkaste sin høie Ide og hylle sig i Mørket; men Beskuelserne gærede fort, og et Lys opgik for hans Siel. Han saa *Ymers Fødsel*.

Nu var Alt klart. Da den vilde formløse Masse havde selv udviklet sig til Liv, kunde Alfader ei lade en Verden blive, der hel, som i sine mindste Dele bar hans Billede, før det onde selvtagne Liv var forgaaet.

For at dette kunde ske, fremtraadte Alfaders Kraft som levende og virkende. Den var hvad den maatte være, *ren, blind og taus*. Men den svækkede kun Massens Liv istedenfor at tilintetgøre det, thi ved at oplade Øiet, tabte den sin Renhed. Den byggede en Verden og vilde være sin *egen*. Fred sluttede den med Massen, og selv Ahnelsen om en vordende høiere Harmoni maatte forsvundet, dersom ei det Eviges Visdom havde overhugget det syndige Baand, men ogsaa det skete, og Tiden blev da af Nødvendighed Udtrykket for Kampen mellem den vanhellige Styrke og besmittede Kraft.

Saaledes var Tilværelsens Gaade løst, og det kunde ei længere forbause Digteren, naar Han saa, at selv den Kraft der stred mod det Usle, stred mere for sig selv, end for det Herlige, hvis Kæmpe den skulde være. Ei bortgav Han sin Ide, thi den Visdom, som vakte og styrede Kampen, maatte ogsaa engang lade den ophæve sig selv ved en gensidig Tilintetgørelse af de stridende Kræfter *som saadanne*. Da, naar Massens syndige Liv var udslettet, naar den blinde Kraft, *ren* og *villieløs* var atter sammenrundet med Visdommen i det evige Væld, saa Han en Dag lyse og en Tid udfolde sig, der ei kunde endes, og hvori al Strid var utænkelig, da Alt maatte erkende sig som Straaler af den ene Sol.

I denne dybe Beskuelse og herlige Ahnelse levede Han, og kastede uden Smerte Tiden bag sig. Til sin Salighed vilde Han løfte sine Brødre, og skabe – *Asalæren*.⁹

⁹ GRUNDTVIG (1904b: 333–4).

Ved siden af visse digte af Schack Staffeldt er dette magtfulde, Ossianinspirerede prosadigt – et mellem flere i Mytologien (man læse for eks. parafrasen af *Hymiskviða*) – det mest udtalte eksempel på inspirationen fra «Die neuere Schulen» abstrakte spekulation i dansk litteratur. Gustav Albeck mener i *Dansk Litteraturhistorie II*,¹⁰ at Grundtvig her står i gæld til Schellings monistiske, af neoplatonisk metafysik prægede tænkning i *Über Religion und Philosophie*. Der er nok træk hos Grundtvig, der minder om Schellings ideer, men tankegangen hos Grundtvig er dog klart dualistisk, som man også ville vente det. Her tales om modsætningen mellem kraft og masse, om striden mellem lys og mørke, om kraften, der taber sin renhed og besmittes ved berøring med materien, men renset kan opsvinge sig til harmonien i Det Eviges væld, *pleroma*. Mest ligner dette gnostisk spekulation, men denne vender Schelling sig i sit skrift bestemt imod,¹¹ som han også mente, at Plotin gjorde det. Grundtvig må have en anden inspirationskilde, men hvilken? Det er interessant at bemærke, at digteren også finder den kosmiske konflikt i sit eget indre. «Ragnarøke er inden i Eder!» Som bekendt vendte Grundtvig sig senere i sit liv skarpt mod gnosticisismen som ansvarlig for det livsfjendtlige i kristendommen. Samtidigt bibeholdt han dog gnostisk lyskraft-, og pleromasymbolik, således meget markant i det centrale digt «De Levendes Land» fra 1824.

Som ovennævnte K. Ph. Moritz opfatter Grundtvig Asalæren som en digters værk, og hos denne har han måske også hentet inspiration til sin forestilling om, hvordan de kosmiske kræfter konkretiseres til mytiske figurer for digterens bevidsthed. Hos Moritz hedder det:

Das Unendliche, Unbegrenzte ohne Gestalt und Form ist ein untröstlicher Anblick. Das Gebildete sucht sich an dem Gebildeten festzuhalten. – Dies Gefühl war bei den Alten vorzüglich lebhaft. Die unendlichen Massen, die den Menschen umgeben, Himmel, Erde und Meer, erhielten in ihrer heiteren Imagination Bildung und Form.¹²

Grundtvigs ulykkelige erotiske lidenskab, der jo er den drivende kraft bag det mytologiske projekt, kommer til at sætte sit præg på Grundtvigs udformning af Asadramaet. Han gør Vanen Freis lidenskab for jættepigen Gerda til et syndefald, der sætter begivenhedsforløbet mod Ragnarøk i gang. Syndefaldet har ingen hjemmel i nordisk hedenskab, men det er betegnende, at de kristeligt opfostrede romantikere, Oehlenschläger og Grundtvig, sætter sexuel brøde ind som handlingsmotiver i deres nordiske digtning. Førstnævnte i *Hakon Jarl* og *Helge* som bekendt. Digtcyklen «Freis Elskov», bygget over det enestående lyrisk betonedede Eddadigt *Før Skirnis* og forfattet forud for den øvrige mytologi, er måske den mest vellykkede del af *Nordens Mytologi*. Grundtvig koncentrerer sig om at udmale Freis længsel og jættepigens beængstede vægring, før hun endelig overgiver sig, idet cyklen slutter inden parrets lykkelige forening.

¹⁰ ALBECK (1965: 123).

¹¹ SCHELLING (1927: IV, 25-7).

¹² MORITZ (1981: II, 662).

Selvom tilknytningen til skæbneforløbet sker flovt og uoverbevisende, hvilket forringer denne digtning, så har fremstillingen af Freis og Gerdas elskov en erotisk glød som intet andet fra Grundtvigs pen. Et eksempel er den elskovsarie i folkevisestil, som Gerda synger før det endelige elskovsmøde.

Nu Stjernerne blinke,
Saa smaalig i Luft,
Og Roserne vinke,
Med liflige Duft.
Jeg ganger til Lunden i Kvælde.

Til Døden udtegnet,
I Alderens Vaar,
O Bela! Du segned.
Tilgiv mig! Jeg gaar
Til Kærligheds Lund udi Kvælde.

Jeg stred mod mit Hjerte,
Mod Sværd og mod Guld,
Jeg stred imod Smerte;
Men Kalken blev fuld.
Jeg ganger til Lunden i Kvælde.

Saa kom da Du blide,
Elskværdige Gud!
Ei mer vil jeg stride,
Jeg ganger som Brud
Til Kærligheds Lund udi Kvælde.

Det dundrer. Hid iler
Den kærlige Gud.
I Lunden alt hviler
Med Længsel hans Brud
Paa duftende Blomster i Kvælde.¹³

Digtet kan biografistisk tolkes som Grundtvigs erotiske lykkedrøm. Nærmere hans faktiske situation på Langeland og den retning hans lidenskab tog, er det eminent romantiske digt «Duggen», der findes i afsnittet «Naturmyter» i «Fabellæren». Det er en mytisk tolkning af duggen, der falder i naturen. Digtets protagonist, som er Grundtvig selv, befinder sig en sommeraften på en blomstrende eng, hvor duggens læsken af græs og blomster synes et kærlighedsmøde, elskendes forening. Ulykkeligt uden for denne panerotisme spørger digteren, hvor duggen kommer fra, og i nattestilheden får han svar: Duggen neddrypper fra Ask Yggdrasils rod. Naturens Eros, som repræsenteres af duggens nedsænkning i blomstens bæger, rinder af samme væld som hans oplevelse af det Eviges præg på historiens gang:

¹³ GRUNDTVIG (1904b: 316).

Nedsjunken i hellig Beundring jeg sad,
 Saa Draaben hentrille paa Ygdrasills Blad,
 Neddryppe, oplive de døende Vekster.
 Saa er da (udbrød jeg) den Draabe som kvæger
 Dig Straa! som Du slutter saa ømt i dit Bæger
 Du Blomst!
 Den kraftige *samme*
 Som Nornerne gød
 Paa Tidens den hellige Stamme!
Historie da og *Natur* sig forene
 I sluttede Favn under Ygdrasills Grene.
 O skarpt var dit Øie Du Sanger i Nord!¹⁴

Som man vil se belønnes digterens platoniske Eros med en skuen af den kosmiske enhed af historie og natur. Intetsteds er Grundtvig så nær på den schellingsk-steffenske naturfilosofi og analogitænkning. Kendere af dansk poesi vil umiddelbart kunne se digtets affinitet i metaforik og tankegang med Schack Staffeldts «Liljen og Dugdraaben» og Chr. Winthers «En Sommernat».

Nordens Mytologi 1808 er ikke et fuldendt mesterværk, men sandelig heller ikke mislykket, som det er blevet hævdet. Trods sin mærkelige blanding af poesi, citater af Oehlenschläger, prosadigte og prosa (vel i overensstemmelse med god romantisk praksis) har den med al sin dunkelhed og inkonsekvens en vældig fascinationskraft. Det har at gøre med dens eksistentielle engagement og det indtryk, den giver af et digterisk geni i fuld udfoldelse. Den er, foruden at være indledningen til den storslåede plan for en digtning om alle Nordens oldsagn, der kun blev en torso, portalen til Grundtvigs mytiske digtning og livslange beskæftigelse med myterne, som ganskevist senere kom til at tage en helt anden retning end i ungdomsbogen. Den unge digters *Mytologi* er et vidnesbryd om det stærke indtryk, den tyske højromantik gjorde på Grundtvig (den, han i sin *Verdenskrønike* 1812 tog et så voldsomt opgør med), og den er et uomgængeligt hovedværk i den nordiske romantik.

¹⁴ GRUNDTVIG (1904 b: 360).

STEFAN H. KASZYŃSKI, POZNAŃ

Wahlverwandtschaften der europäischen Romantik am Beispiel von Hauchs Roman *En polsk Familie*

Es gibt in der dänischen Literatur der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts Romane, die in entscheidendem Maße das Bewußtsein der dänischen Romantik